วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568 น.234-247

การศึกษาเปรียบเทียบสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญาของไทยและต่างประเทศ*

A COMPARATIVE STUDY OF HUMAN CONDITIONS IN THAI AND FOREIGN CRIMINAL LAWS

พระครูชินวีรบัณฑิต (เอก ชินวโส), พระครูภาวนาโชติคุณ (กุ้ยไฮ้ ชุตินฺธโร)
Phrakru Chinnawirabundit (Ek Chinwamso), Phrakru Phawanachotikhun (Kuihai Chutintharo)
วัดถ้ำสิงโตทอง ราชบุรี
Wat Tham Singto Thong, Ratchaburi Province
Corresponding Author E-mail: thanawatyothajan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ประสงค์เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญาของไทยและต่างประเทศ โดยวิเคราะห์เกณฑ์การกำหนดจุดเริ่มต้นของสภาพความเป็นมนุษย์และการคุ้มครองชีวิตในแต่ละบริบทที่สะท้อนถึงความแตกต่างทางกฎหมายและวัฒนธรรม ประเทศไทยกำหนดให้สภาพบุคคลเริ่มต้นเมื่อทารกคลอดจากครรภ์มารดาอย่างสมบูรณ์และมีชีวิตรอด โดยไม่พิจารณาปัจจัยทางกายภาพ เช่น การหายใจ ระบบหมุนเวียนโลหิต หรือการตัดสายสะดือ ซึ่งแสดงถึงการมุ่งเน้นการพิจารณาข้อเท็จจริงเชิงกายภาพและสิทธิของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ อังกฤษ ใช้หลักเกณฑ์ที่พิจารณาว่าทารกสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระหลังคลอด รวมถึงการทำงานของระบบหมุนเวียนโลหิตหรือการหายใจ เหมือนกับเครือรัฐออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งพิจารณาความสามารถของทารกในการดำรงชีวิตโดยไม่พึ่งพาร่างกายมารดา ส่วนแคนาดามีหลักเกณฑ์ที่เน้นการตรวจสอบทางการแพทย์ เช่น การแลกเปลี่ยนออกซิเจนในปอดหรือหลักฐานที่บ่งบอกว่าทารกมีชีวิต แม้ไม่คำนึงถึงการหายใจหรือการตัดสายสะดือ ในสหรัฐอเมริกา หลักเกณฑ์แตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ บางมลรัฐยังยึดหลักการเกิดมามีชีวิต (Born Alive) ซึ่งพิจารณาว่าทารกมีระบบหมุนเวียนโลหิตหรือการหายใจอิสระ ในขณะที่นิวยอร์ก ได้คุ้มครองสิทธิของตัวอ่อนในครรภ์อายุตั้งแต่ 24 สัปดาห์ขึ้นไป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นความหลากหลายในเกณฑ์การกำหนดสภาพความเป็นมนุษย์ที่มีปัจจัยวัฒนธรรม ระบบกฎหมาย และความก้าวหน้าทางการแพทย์เป็นตัวแปรสำคัญ

คำสำคัญ: สภาพ; ความเป็นมนุษย์; กฎหมาย

---

* Received November 24, 2024; Revised December 14, 2024; Accepted December 24, 2024

Abstract

This article aims to compare the concepts and criteria for determining the beginning of human status under criminal law in Thailand and other countries. It analyzes the criteria used to establish the starting point of human status and the protection of life within various legal and cultural contexts. In Thailand, human status begins when a baby is completely born and survives, without considering physical factors such as breathing, circulatory function, or the cutting of the umbilical cord. This approach emphasizes the consideration of physical facts and the rights of individuals capable of independent living. The United Kingdom adopts criteria that focus on whether the baby can live independently after birth, including the functioning of the circulatory system or breathing. Similarly, the Commonwealth of Australia and New Zealand evaluate the baby's ability to live independently without reliance on the mother’s body. Canada, on the other hand, emphasizes medical evidence such as oxygen exchange in the lungs or other indications of life, regardless of whether the baby breathes, or the umbilical cord is cut. In the United States, criteria vary across states. Some states adhere to the “born alive” principle, which assesses whether the baby has independent circulatory or respiratory function. Meanwhile, New York recognizes the rights of fetuses aged 24 weeks or older. The study highlights the diversity in defining human status, influenced by cultural factors, legal systems, and advancements in medical science.

Keywords: Condition; Humanity; Criminal Law

บทนำ

การเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายไทย

การเริ่มต้นความเป็นมนุษย์ตามกฎหมาย หมายถึง การเริ่มต้นความเป็นมนุษย์ในมุมมองของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายมหาชน กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเริ่มต้นความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์เช่นเดียวกัน แต่ในกฎหมายแต่ละประเภทจะมีแนวคิดพื้นฐานหรือเหตุผลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การเริ่มต้นความเป็นมนุษย์ในกฎหมายแต่ละประเภทมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ในที่นี้ จะนำการเริ่มต้นความเป็น

มนุษย์เฉพาะที่กำหนดในกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญามาพิจารณา เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดของกฎหมายทั้งสองประเภท (Harman, 2009) กฎหมายทั้งสองประเภท สิ่งที่สำคัญและจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจก่อน คือ แนวคิดที่อธิบายว่า เหตุใดชีวิตมนุษย์จึงได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย หรือเหตุผลที่กฎหมายกำหนดให้ชีวิตมนุษย์เป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่สำคัญประการหนึ่ง

คุณธรรมทางกฎหมายที่คุ้มครองชีวิตมนุษย์

เมื่อกล่าวถึง “ชีวิต (Life)” ของมนุษย์แล้ว นอกจากจะหมายถึงชีวิตมนุษย์ที่สามารถ ดำรงอยู่ได้อย่างอิสระด้วยตัวเองแล้ว ยังหมายรวมถึง ชีวิตที่ยังเป็นตัวอ่อนในครรภ์มารดาด้วย ดังนั้น ชีวิตของมนุษย์จึงสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงด้วยกัน ช่วงแรก คือ ช่วงที่ชีวิตยังเป็นตัวอ่อนในครรภ์มารดาหรือ “ชีวิตตัวอ่อน (Fetal Life)” ซึ่งเป็นชีวิตที่ยังต้องอาศัยอาหารและอากาศจากร่างกายมารดาผ่านทางรกและสายสะดือ เพื่อความอยู่รอดและการเจริญเติบโตก่อนคลอดสู่โลกภายนอก ชีวิตตัวอ่อนจึงจำเป็นต้องอาศัยอยู่ภายในครรภ์มารดา และไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระนอกครรภ์มารดาได้ ส่วนช่วงที่สอง คือ ชีวิตที่มีความเป็นมนุษย์ หรือ “ชีวิตมนุษย์ (Human Life)” ซึ่งเป็นชีวิตที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง โดยมิต้องอาศัยอาหารและอากาศจากมารดาอีกต่อไป ชีวิตมนุษย์จึงสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระภายนอกครรภ์มารดาได้ มุมมองของกฎหมายในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่างเห็นว่า ชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก และให้ความคุ้มครองชีวิตมนุษย์เหนือสิ่งอื่นใด ดังจะเห็นได้จากฐานความผิดตามกฎหมายอาญาที่ว่าด้วยการกระทำความผิดต่อชีวิตมนุษย์ จะกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงมากกว่าฐานความผิดอื่น ๆ แตกต่างจากชีวิตตัวอ่อนที่กฎหมายในแต่ละประเทศให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากกฎหมายเหล่านั้นพิจารณาว่าชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่สูงสุด การกระทำที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์จึงถือเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างร้ายแรง ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงกำหนดให้การกระทำเหล่านั้นเป็นการกระทำที่มีความผิดทางอาญา ชีวิตมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่กฎหมายอาญาประสงค์จะคุ้มครองหรือเป็น “คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsguts)” ของกฎหมายอาญานั่นเอง กล่าวโดยสรุป คุณธรรมทางกฎหมายที่คุ้มครองชีวิตมนุษย์ หมายถึง การที่กฎหมายเห็นว่าชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างมาก จึงให้ความคุ้มครองชีวิตมนุษย์โดยการกำหนดให้การกระทำที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์ทั้งปวงมีความผิดทางอาญา (เสถียร เหล่าแสงทอง, 2561)

สภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญา

สภาพความเป็นมนุษย์ หมายถึง ความเป็นมนุษย์ในมุมของกฎหมายอาญาหรือชีวิตที่กฎหมายอาญาพิจารณาว่ามีความเป็นมนุษย์ การเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์จึงหมายถึง การเริ่มสภาพที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอาญา ในฐานะของชีวิตที่มีความเป็นมนุษย์ จึงกล่าวได้ว่า การเริ่มต้นชีวิตมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการเป็น “วัตถุของการคุ้มครอง (Object Of Protection)” ตามกฎหมายอาญา การให้ความคุ้มครองชีวิตมนุษย์ มิได้หมายความถึงการให้ความคุ้มครองจากการกระทำต่อชีวิตโดยตรง เช่น การทำให้เสียชีวิตเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการกระทำอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ด้วย เช่น การทำร้ายร่างกาย การทำให้เกิดความเสียหายต่ออนามัยหรือเสรีภาพ เป็นต้น แต่ก็มิได้หมายความว่า กฎหมายอาญาจะให้ความคุ้มครองก็ต่อเมื่อเป็นชีวิตมีความเป็นมนุษย์แล้วเท่านั้น แต่จะหมายความว่า กฎหมายอาญาเริ่มให้ความคุ้มครองในฐานะของชีวิตที่มีความเป็นมนุษย์ หากชีวิตใดยังไม่มีความเป็นมนุษย์ หรือยังคงเป็นชีวิตในครรภ์มารดา ชีวิตนั้นก็จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอาญาเช่นกัน เพียงแต่จะได้รับการคุ้มครองที่ไม่เทียบเท่าหรือน้อยกว่าชีวิตที่มีความเป็นมนุษย์ (Alexy, 2002)

ประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อมา คือ สภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อใด ในการตอบปัญหาดังกล่าวจะต้องพิจารณาจากฐานความผิดต่าง ๆ ที่คุ้มครองชีวิตมนุษย์ แต่เนื่องจากฐานความผิดเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองที่แตกต่างกัน เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ ส่วนความผิดฐานทำร้ายผู้อื่น มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองความปลอดภัยของชีวิตมนุษย์ (Finnis, 1995) เป็นต้น ในการวินิจฉัยว่าสภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อใด จึงต้องพิจารณาจากฐานความผิดเหล่านั้นประกอบกัน แต่ฐานความผิดที่มักจะกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ คือ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น เนื่องจากเป็นฐานความผิดที่ให้ความคุ้มครองการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ หรือให้ความคุ้มครองชีวิตมนุษย์โดยตรง ในทางปฏิบัติ จึงมักจะพิจารณาจากความหมายหรือขอบเขตความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร คำอธิบายในทางตำรา หรือคำพิพากษาบรรทัดฐาน

สภาพบุคคลตามกฎหมายแพ่ง

สภาพบุคคล หมายถึง ความเป็นมนุษย์ในมุมของกฎหมายแพ่ง หรือชีวิตที่กฎหมายแพ่งพิจารณาว่ามีความเป็นมนุษย์แล้ว แม้ว่าสภาพบุคคลจะกล่าวถึงความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับสภาพความเป็นมนุษย์ก็ตาม แต่แนวคิดทางกฎหมายกลับมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เนื่องจากการเริ่มสภาพบุคคลมิใช่การเริ่มเป็นวัตถุแห่งการคุ้มครองเหมือนการเริ่มสภาพความเป็นมนุษย์ แต่เป็นการเริ่มมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแพ่ง หรือการเริ่มเป็น “ประธานแห่งสิทธิ (Subject of Right)” ดังนั้น ชีวิตที่มีสภาพบุคคลจึงมีสถานะเป็นผู้ทรงสิทธิต่าง ๆ ที่สามารถเรียกร้องเอาประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและ

คุ้มครอง รวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิเหล่านั้นได้ ในกฎหมายแพ่งของราชอาณาจักรไทย การเริ่มต้นและการสิ้นสุดของสภาพบุคคลจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย” (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2555) จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า สภาพบุคคลตามกฎหมายแพ่งของไทย จะเริ่มต้นเมื่อปรากฏข้อเท็จจริง 2 ประการ คือ “คลอดแล้ว” และ “อยู่รอดเป็นทารก” มีรายละเอียดดังนี้ 1. ทารกคลอดออกมาหมดทั้งตัว (Full Completion of Birth) ตามความเห็นของนักนิติศาสตร์ในปัจจุบันเห็นว่า การคลอดน่าจะหมายถึง การที่ร่างกายทารกพ้นออกจากครรภ์มารดาจนหมดทั้งตัวแล้ว โดยไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายติดอยู่กับช่องคลอด และสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาอากาศและสารอาหารจากร่างกายมารดาอีกต่อไป (อุดม รัฐอมฤต, 2560) หากเป็นการคลอดด้วยวิธีการผ่าคลอดทางช่องท้อง การคลอดก็จะหมายถึง การนำเอาร่างกายทารกออกจากมดลูกของมารดาทั้งตัวแล้ว ส่วนการตัดสายสะดือหรือการคลอดรกที่เกิดขึ้นหลังจากการคลอดทารกออกมาทั้งตัวไม่ใช่สาระสำคัญของการเริ่มต้นสภาพบุคคล เพราะสายสะดือไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายทารก และการคลอดรกก็เป็นเพียงการแยกส่วนของร่างกายทารกออก จากร่างกายมารดาโดยเด็ดขาดเท่านั้น (ศักดา ธนิตกุล, 2563) 2. คลอดออกมาแล้วอยู่รอดเป็นทารก (Living Child) หมายถึง เมื่อร่างกายทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาหมดทั้งตัวแล้ว ทารกมีชีวิตรอด (Vivant) ในอดีต ข้อเท็จจริงที่ว่าทารกมีชีวิตรอดหรือไม่จะพิจารณาจากความสามารถในการหายใจได้อย่างอิสระของทารก หากทารกเริ่มหายใจแล้วก็จะมีสภาพบุคคลทันที แม้จะเป็นการหายใจในระยะเวลาเพียงเล็กน้อยก็ตาม ในการพิสูจน์ถึงการหายใจของทารกทำได้โดยการตรวจปอดของทารกด้วยวิธีทางนิติเวชศาสตร์ เช่น ตรวจสอบการลอยน้ำของปอด ตรวจสอบสีของปอด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในทางการแพทย์ การหายใจที่เกิดขึ้นเมื่อทารกคลอดออกมาทั้งตัวแล้ว มิได้บ่งบอกว่าทารกมีชีวิตรอดแล้วเสมอไป เพราะทารกอาจมีชีวิตรอดหลังการคลอดแล้ว โดยที่ยังไม่เริ่มหายใจก็ได้ หรือทารกอาจเริ่มหายใจตั้งแต่ขณะที่ร่างกายยังไม่คลอดออกมาทั้งตัวก็ได้ นอกจากนี้ การหายใจของทารกก็มิใช่ ข้อเท็จจริงเพียงประการเดียวที่แสดงว่าทารกมีชีวิตรอดหลังการคลอด เพราะยังมีอาการแสดงอื่น ๆ อีกที่บ่งบอกได้เช่นนั้น เช่น การเต้นของหัวใจ การเต้นของชีพจรที่สายสะดือ การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อหรืออวัยวะต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจบังคับของจิตใจ เป็นต้น ในปัจจุบันการ “อยู่รอดเป็นทารก” จึงพิจารณาจากข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่แสดงถึงการมีชีวิตรอดของทารกประกอบด้วย เช่น การร้องของทารก การเคลื่อนไหวของทารก ฯลฯ โดยมีเงื่อนไขว่าข้อเท็จจริงเหล่านี้จะต้องปรากฏขึ้นหลังจากที่ทารกคลอดออกมาทั้งตัวแล้วเท่านั้น แม้จะปรากฏขึ้นเพียงชั่วขณะก็ตาม (ปิยะวัฒน์ บุญ-หลง, 2560)

จากบทบัญญัติข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สภาพบุคคลตามระบบกฎหมายแพ่งของไทย เริ่มต้นเมื่อร่างกายทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาหมดทั้งตัว และทารกมีชีวิตรอดหลังจากการคลอด ดังนั้น โดยหลักทั่วไปแล้ว ทารกที่ร่างกายยังไม่คลอดออกมาทั้งตัวหรือคลอดออกมาทั้งตัวแล้ว แต่ไม่สามารถมีชีวิตรอดได้ย่อมไม่มีสภาพบุคคล และไม่อาจมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมายแพ่งได้ อย่างไรก็ตาม ในวรรคสองของมาตราเดียวกัน ได้กำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิของทารกในการรับประโยชน์จากกองมรดกของบิดาไว้เป็นกรณีพิเศษ โดยกำหนดให้ทารกในครรภ์มารดามีสิทธิที่จะรับมรดกจากบิดาของตนได้ แม้ว่าขณะที่บิดาถึงแก่ความตายจะยังมิได้คลอด และอยู่รอดเป็นทารกก็ตาม

การเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ

กฎหมายอังกฤษ

ในตำรากฎหมายอาญาของอังกฤษ ได้อธิบายถึงการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ไว้ว่า สภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อปรากฏข้อเท็จจริง 2 ประการ คือ 1. ร่างกายทารกหลุดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัว (Completely Outside Her Mother, Wholly Born) และ 2. ทารกนั้นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระจากมารดา (Independent Existence) แม้ว่าจะเป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม (Elliott & Quinn, 2022)

ในอดีต ทารกจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระหรือไม่ จะต้องพิสูจน์ว่าหัวใจของทารกเริ่มเต้นแล้ว แต่ในปัจจุบันมิได้เป็นเช่นนั้น โดยจะต้องพิสูจน์ว่าทารกมีระบบหมุนเวียนโลหิตที่เป็นอิสระ (Independent Circulation) จากมารดา และมีระบบหายใจที่เป็นอิสระจากมารดา หรือสามารถหายใจได้ด้วยตนเองแล้ว และไม่ต้องพิจารณาว่าทารกจะสามารถอยู่รอดนอกครรภ์มารดาหรือไม่ หรือมีการตัดสายสะดือแล้วหรือไม่ ในการพิสูจน์ว่าทารกมีระบบหายใจที่เป็นอิสระหรือไม่ จะพิจารณาจากหลักฐานที่บ่งบอกว่าทารกเริ่มหายใจเอาอากาศภายนอกเข้าไปในร่างกายแล้ว เช่น มีปริมาณออกซิเจนในเลือดที่ปอดสูงซึ่งแสดงว่ามีการแลกเปลี่ยนออกซิเจนที่ถุงลมในปอดแล้ว มีก๊าซออกซิเจนอยู่ภายในปอด เป็นต้น (Herring, 2020)

กล่าวโดยสรุป กฎหมายของอังกฤษกำหนดให้สภาพความเป็นมนุษย์ของทารกเริ่มต้นเมื่อทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัวและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระจากมารดา โดยพิจารณาจากความสามารถในการหายใจและระบบหมุนเวียนโลหิตของทารก ทารกที่ยังเป็นตัวอ่อน (Fetus) ในครรภ์มารดา เป็นเพียงส่วนหนึ่งของมารดาเท่านั้น

กฎหมายแคนาดา

ประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา (Canadian Criminal Code) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ไว้อย่างชัดเจนว่า ทารกจะเริ่มมีความเป็นมนุษย์ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริง 2 ประการ คือ 1. ทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัว และ 2. ทารกคลอดออกมาอย่างมีชีวิต (In A Living State) โดยไม่ต้องพิจารณาว่าทารกหายใจหรือไม่ มีระบบหมุนเวียนที่เป็นอิสระจากมารดาหรือไม่ หรือถูกตัดสายสะดือแล้วหรือไม่ ดังนั้น ทารกที่อยู่ในมดลูกของมารดา หรืออยู่ในระหว่างการคลอดจึงไม่มีสภาพความเป็นมนุษย์ แม้ว่าจะเริ่มจะหายใจแล้วก็ตาม (Hogg, 2020)

มีข้อสังเกตว่า ประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา มิได้พิจารณาว่า ทารกที่คลอดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัวแล้ว จะต้องเริ่มหายใจ มีระบบหมุนเวียนโลหิตที่เป็นอิสระ หรือถูกตัดสายสะดือแล้วหรือไม่ แต่จะพิจารณาเพียงว่าทารกคลอดออกมา “อย่างมีชีวิต” หรือไม่เท่านั้น ซึ่งในตำรากฎหมายอาญาได้อธิบายคำว่า “อย่างมีชีวิต” ไว้ว่า การตรวจสอบว่าทารกคลอดออกมาอย่างมีชีวิตหรือไม่ จะต้องเป็นไปตามการทดสอบทางการแพทย์ (Medical Tests) และการทดสอบดังกล่าวจะต้องพิจารณาโดยผู้ที่มีความรู้ด้านการแพทย์ การกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้จะทำให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น หรือสามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับวิธีการทดสอบทางการแพทย์อื่น ๆ ที่อาจมีการพัฒนาขึ้นในอนาคตได้ ส่วนการที่กฎหมายได้ปฏิเสธอย่างชัดเจนที่จะพิจารณาการหายใจ ระบบหมุนเวียนโลหิต และการตัดสายสะดือเช่นนั้น เกิดจากความประสงค์ของผู้ร่างกฎหมายที่ต้องการแยกการเริ่มต้นความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญา ออกจากการเริ่มต้นความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายแพ่งที่พิจารณาการหายใจของทารกเป็นหลักอย่างชัดเจน (Watt, & Fuerst, 2015)

กล่าวโดยสรุป สภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายของแคนาดา เริ่มต้นเมื่อทารกคลอดออกมาทั้งตัวอย่างมีชีวิต ซึ่งปัญหาว่าทารกคลอดออกมาอย่างมีชีวิตหรือไม่จะพิจารณาจากแนวคิดทางการแพทย์ หากในวิชาการแพทย์เห็นว่าทารกคลอดออกมาอย่างมีชีวิตแล้ว ทารกย่อมตกเป็นกรรมแห่งการกระทำตามกฎหมายอาญาทันที

กฎหมายเครือรัฐออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

เนื่องจากเครือรัฐออสเตรเลียใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือ Common Law สภาพความเป็นมนุษย์จึงเริ่มต้นเมื่อทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัวตามหลักเกิดมามีชีวิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายอาญาในแต่ละมลรัฐต่างกำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

ใน Crimes Act 1900 แห่งมลรัฐออสเตรเลียนแคพิทอลเทริทอรี่ (Australian Capital Territory) ได้กำหนดไว้ว่า หากทารกเริ่มหายใจและคลอดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัวแล้ว จะถือว่าทารกนั้นเกิดมาอย่างมีชีวิต โดยไม่ต้องพิจารณาว่าทารกนั้นจะมีระบบหมุนเวียนโลหิตที่เป็นอิสระแล้วหรือไม่ ส่วนใน Crimes Act 1900 แห่งมลรัฐนิวเซาวท์

เวลส์ (New South Wales) ก็ได้กำหนดในลักษณะเดียวกันว่า ในการฟ้องผู้ใดฐานเจตนาฆ่าทารก ทารกจะเกิดมาอย่างมีชีวิตก็ต่อเมื่อทารกนั้นหายใจและคลอดออกมาสู่โลกทั้งตัวแล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาว่าทารกนั้นมีระบบหมุนเวียนโลหิตที่เป็นอิสระแล้วหรือไม่ จะสังเกตได้ว่า หลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ของทั้งสองมลรัฐ ต่างพิจารณาการหายใจของทารกในการวินิจฉัยว่าทารกมีชีวิตรอดหลังการคลอดหรือไม่ ดังนั้นหากทารกเริ่มหายใจด้วยปอดของตนเองหลังจากที่คลอดออกมาทั้งตัวแล้ว ย่อมมีสภาพความเป็นมนุษย์ทันที (Graycar & Morgan, 2012)

ในกฎหมายอาญาแห่งมลรัฐนอร์ทเธิร์นเทริทอรี่ (Northern Territory) มลรัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia) และมลรัฐแทสแมเนีย (Tasmania) ต่างกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ในลักษณะเดียวกัน โดยสรุปได้ว่า ทารกจะเริ่มมีสภาพความเป็นมนุษย์เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงสอง ประการ คือ 1. ทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาโดยสมบูรณ์ และ 2. ทารกคลอดออกมาอย่างมีชีวิต (In A Living State) หรือสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระจากมารดา (Independent Existence) โดยไม่ต้องพิจารณาว่าทารกจะหายใจ มีระบบหมุนเวียนโลหิตที่เป็นอิสระ หรือถูกตัดสายสะดือแล้วหรือไม่ จากหลักเกณฑ์ข้างต้นแม้ข้อเท็จจริงประการที่ 2 ของกฎหมายในแต่ละมลรัฐจะใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันก็ตาม แต่แท้จริงแล้ว ถ้อยคำเหล่านั้นมีความหมายเหมือนกัน โดยหมายถึง ทารกสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาร่างกายมารดาอีกต่อไป (Gray, 2017)

ในมลรัฐวิคตอเรีย (Victoria) และมลรัฐเซาท์ออสเตรเลีย (South Australia) กฎหมายอาญาของมลรัฐทั้งสอง มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างในมลรัฐอื่น ๆ แต่ก็มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับมลรัฐทั้งสี่ข้างต้นในรูปแบบของหลักกฎหมายจารีตประเพณี หรือ Common Law (Mackenzie & Stoljar, 2000)

ในกฎหมายนิวซีแลนด์ ได้กำหนดไว้ใน Crimes Act 1961 ว่าสภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อทารกคลอดออกมาอย่างสมบูรณ์ในสภาพที่มีชีวิต โดยไม่ต้องพิจารณาว่าทารกจะหายใจ มีระบบหมุนเวียนโลหิต หรือถูกตัดสายสะดือแล้วหรือไม่ มีข้อสังเกตว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวใช้ถ้อยคำเหมือนหลักเกณฑ์ในกฎหมายอาญาของมลรัฐควีนส์แลนด์และมลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลียในเครือรัฐออสเตรเลีย (Harris, 1999)

กฎหมายบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา

ในอดีต กฎหมายอาญาของแต่ละมลรัฐในสหรัฐอเมริกา ต่างมีหลักเกณฑ์ในทำนองเดียวกันว่า สภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อทารกคลอดออกมาทั้งตัว แล้วสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระจากมารดา ซึ่งมีที่มาจากหลักเกิดมามีชีวิตในระบบกฎหมายจารีต

ประเพณี หรือ Common Law ดั้งเดิม ของอังกฤษ ในปัจจุบัน แม้ว่าหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ในหลายมลรัฐได้เปลี่ยนไปแล้วก็ตาม แต่ในบางมลรัฐก็ยังคงใช้หลักเกิดมาชีวิตอยู่เช่นเดิม ซึ่งจะสามารถสรุปหลักเกณฑ์เหล่านั้นออกเป็นองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัว (Fully Brought Forth)

ประการที่สอง ทารกมีอาการที่แสดงว่ามีชีวิตที่เป็นอิสระของตนเองแล้ว (Separate Existence/ Independent Existence)

ในองค์ประกอบประการแรก กฎหมายอาญาของแต่ละมลรัฐต่างกำหนดในลักษณะเดียวกัน ซึ่งกำหนดให้หมายความว่า ร่างกายทารกคลอดออกจากร่างกายมารดาหมดทั้งตัวแล้ว ส่วนในองค์ประกอบประการที่สอง กฎหมายอาญาของแต่ละมลรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน แต่หลักเกณฑ์เหล่านั้น มักจะประกอบด้วยข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ การเริ่มหายใจ การมีระบบหมุนเวียนที่เป็นอิสระ และการตัดสายสะดือ โดยหลักเกณฑ์ในแต่ละมลรัฐอาจประกอบด้วยข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ได้ แต่ในบางมลรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ที่นอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงทั้งสามข้างต้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้วินิจฉัยใช้ดุลพินิจเป็นกรณี ๆ ไป (Dixon, 2021)

อย่างไรก็ตาม ในมลรัฐส่วนมาก จะกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในบางมลรัฐมิได้เป็นเช่นนั้นโดยจะกำหนดไว้ในคำพิพากษาของศาลในคดีก่อน (Precedence) ซึ่งจะขอยกตัวอย่างพอสังเขปดังนี้

ก. มลรัฐเดลาแวร์ (Delaware)

หลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ของมลรัฐเดลาแวร์ ถูกกำหนดไว้ในคำพิพากษาของศาลในคดีก่อน แต่จะต้องพิจารณากฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรประกอบด้วย โดยผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นแห่งมลรัฐเดลาแวร์ (Superior Court Of Delaware) ได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาคดี State V Jackson (2000 Wl 33113958) ปี ค.ศ.2000 ว่าสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญามลรัฐเดลาแวร์ (Delaware Criminal Code) หมายถึง มนุษย์ที่เกิดมาและมีชีวิตแล้ว ส่วนมนุษย์จะเกิดมามีชีวิตเมื่อใดนั้น ต้องพิจารณาจาก Vital Statistics Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่ศาลอื่น ๆ ได้นำมาใช้ในการวินิจฉัยเรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์เช่นกัน ในกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดไว้ว่า การเกิดมามีชีวิต หมายถึง การที่ทารกในครรภ์มารดาหลุดออกจากมารดาโดยสมบูรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณาถึงระยะเวลาของการตั้งครรภ์ และเมื่อร่างกายทารกแยกออกจากร่างกายมารดาแล้ว ทารกหายใจหรือปรากฏหลักฐานอื่นใดที่แสดงว่าทารกมีชีวิตแล้ว ได้แก่ การเต้นของหัวใจ ชีพจรที่สายสะดือ หรือการเคลื่อนไหวที่เห็นได้ชัดของกล้ามเนื้อที่อยู่ใน

อำนาจบังคับของจิตใจ (Voluntary Muscle) โดยไม่ต้องพิจารณาว่า มีการตัดสายสะดือแล้วหรือไม่ หรือรกยังคงติดอยู่กับตัวทารกหรือไม่ ทั้งนี้ การเต้นของหัวใจจะต้องมิใช่การบีบตัวของหัวใจเพียงชั่วคราว และการหายใจจะต้องมิใช่การพยายามหายใจเพียงชั่วครู่หรือการหอบ (Ormerod & Laird, 2018)

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นมีข้อสังเกตว่า ในการวินิจฉัยว่าทารกคลอดออกมาแล้วมีชีวิตหรือไม่ จะพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่แสดงว่าทารกมีชีวิตเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น สอดคล้องกับความหมายของการเกิดมามีชีวิตตามแนวคิดทางการแพทย์ (Harvard Law Review, 2022)

ข. มลรัฐอลาสกา (Alaska)

หลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ของมลรัฐอลาสกา กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Alaska Statutes) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า บุคคลผู้เป็นกรรมแห่งการกระทำตามความผิดอาญาฐานฆ่าผู้อื่น หมายถึง มนุษย์ที่เกิดมาและมีชีวิตในขณะที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ส่วนบุคคลที่ “มีชีวิต” หมายถึง บุคคลที่สามารถหายใจได้ด้วยตนเองตามธรรมชาติ หรือหัวใจของเขาสามารถทำงานได้เองตามธรรมชาติ หากการหายใจและการทำงานของหัวใจดำรงอยู่ได้ด้วยวิธีการที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ บุคคลนั้นจะมีชีวิตก็ต่อเมื่อสมองของเขาสามารถทำงานได้เองตามธรรมชาติ (Dixon, 2021)

มีข้อสังเกตว่า หลักเกณฑ์ข้างต้นคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ตามกฎหมายอาญามลรัฐเดลาแวร์ เนื่องจากในกรณีที่ระบบหายใจและการทำงานของหัวใจไม่สามารถดำรงอยู่ได้เองตามธรรมชาติ กฎหมายอาญามลรัฐอลาสกาจะกำหนดให้สภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อสมองของทารกทำงานได้เองตามธรรมชาติ ส่วนในกฎหมายอาญามลรัฐเดลาแวร์ แม้จะใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกัน แต่ก็ได้กำหนดให้พิจารณาจากการเคลื่อนไหวที่เห็นได้ชัดของกล้ามเนื้อที่อยู่ในอำนาจบังคับของจิตใจ ซึ่งบ่งบอกถึงการทำงานของระบบสมองได้เช่นเดียวกัน เพียงแต่จะไม่ครอบคลุมถึงระบบสมองทั้งหมดอย่างที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญามลรัฐอลาสกาเท่านั้น (Smith, 2018)

ค. มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California)

หลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียเปลี่ยนแปลงอยู่หลายครั้งด้วยกัน โดยเริ่มจากการนำหลักเกิดมามีชีวิตมาใช้เป็นหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1970 ได้มีการแก้ไขกฎหมายอาญา (California Penal Code) ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) ซึ่งมีสาเหตุจากความเห็นของผู้พิพากษาศาลฎีกาท่านหนึ่งในคดี Keeler V Superior Court Of Amador Count ปี ค.ศ. 1970 ที่ปฏิเสธหลักเกิดมามีชีวิต โดยเห็นว่า ทารกในครรภ์ที่ดิ้น

ได้มีสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายจารีตประเพณี หรือ Common Law แล้ว ส่งผลให้มีการเพิ่มคำว่า “ตัวอ่อน (Fetus)” เข้าไปเป็นกรรมแห่งการกระทำตามความผิดฐานฆ่าผู้อื่นอีกประการหนึ่ง ซึ่งคำว่า “ตัวอ่อน” นี้ ศาลในคดี People Y Smith ปี ค.ศ. 1976 ได้ตีความให้หมายถึง ทารกในครรภ์ที่สามารถอยู่รอดนอกครรภ์มารดาแล้ว ในช่วงเวลานั้นสภาพความเป็นมนุษย์จึงเริ่มต้น เมื่อทารกสามารถอยู่รอดนอกครรภ์มารดาแล้ว (Fletcher, 2019)

อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาในคดี People V Davis ปี ค.ศ. 1994 กลับตีความให้คำว่า “ตัวอ่อน” หมายถึง ทารกในครรภ์มารดาที่มีอายุ 7-8 สัปดาห์ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าทารกจะสามารถอยู่รอดนอกครรภ์มารดาหรือไม่ เนื่องจากศาลฎีกาเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายอาญาในปี ค.ศ. 1970 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตัวอ่อนได้รับการคุ้มครองในฐานะของชีวิตที่จะพัฒนาเป็นมนุษย์ในอนาคต (Potential Human Life) เท่านั้น มิใช่ในฐานะของชีวิตที่มีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 2005 ศาลอุทธรณ์ในคดี People V Valdez ก็ได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า แม้การแก้ไขกฎหมายอาญาดังกล่าวจะเพิ่มคำว่า “ตัวอ่อน” ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา แต่กลับมิได้เพิ่มคำว่า “ตัวอ่อน” ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (Manslaughter) การแก้ไขกฎหมายในลักษณะนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อคุ้มครองชีวิตตัวอ่อนเทียบเท่ากับชีวิตมนุษย์เท่านั้น มิได้พิจารณาว่าตัวอ่อนมีสภาพความเป็นมนุษย์แล้วแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ ศาลจึงเห็นว่าตัวอ่อนในครรภ์มารดายังไม่มีสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายอาญามลรัฐแคลิฟอร์เนีย (Glanville, 1983)

จากเหตุการณ์ข้างต้นจะสามารถสรุปได้ว่า ศาลในคำพิพากษาปี ค.ศ. 1994 ได้กลับแนวการตีความของศาลในคำพิพากษาปี ค.ศ. 1976 และวางบรรทัดฐานใหม่ในการตีความเรื่อง การเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ ส่งผลให้หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวเปลี่ยนกลับมาใช้หลักเกิดมามีชีวิตเช่นเดิม ในปัจจุบัน กฎหมายอาญามลรัฐแคลิฟอร์เนีย จึงยังคงนำหลักเกิดมามีชีวิตมาใช้เป็นหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็นมนุษย์ โดยพิจารณาว่าสภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อทารกในครรภ์คลอดออกมาทั้งตัวและมีชีวิตแล้วเท่านั้น (Lafave, 2017)

กฎหมายอาญาในมลรัฐข้างต้น ยังคงนำหลักเกิดมามีชีวิตซึ่งเป็นหลักกฎหมายดั้งเดิมของระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือ Common Law มาใช้เป็นหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มต้นสภาพความเป็น มนุษย์ แต่กฎหมายอาญาในบางมลรัฐยังคงมีปัญหาว่าสภาพความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อใด เช่น ในกฎหมายอาญามลรัฐนิวยอร์ก (New York) ได้ใช้ถ้อยคำในบทบัญญัติที่ขัดแย้งกัน โดยบทนิยามกำหนดให้กรรมแห่งการกระทำในความผิดต่อชีวิต หมายถึง มนุษย์ที่เกิดมาและมีชีวิตแล้ว แต่ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นกลับกำหนดให้กรรมแห่งการกระทำ หมายถึง บุคคลหรือทารกที่ยังไม่เกิด และอยู่ในครรภ์มารดามา

มากกว่า 24 สัปดาห์ ด้วยเหตุนี้ จึงไม่อาจสรุปได้ว่า สภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กเริ่มต้นเมื่อใด เป็นต้น (Harris, 1999)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบสภาพความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

ประเด็นข้อเท็จจริง	กฎหมายไทย	กฎหมายต่างประเทศ
การคลอดทั้งตัว	สภาพบุคคลเริ่มต้นเมื่อทารก “คลอดแล้ว” โดยร่างกายของทารกต้องออกจากครรภ์มารดาทั้งตัว	- **อังกฤษ**: ทารกต้องหลุดออกจากร่างกายมารดาทั้งตัว (completely outside her mother). - **แคนาดา**: ทารกต้องคลอดออกจากมารดาทั้งตัวและอยู่ในสภาพที่ “มีชีวิต” ไม่พิจารณาระบบหายใจหรือสายสะดือ - **ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์**: ใช้หลักการคลอดทั้งตัวโดยพิจารณาว่าทารกมีชีวิตอิสระจากมารดาหรือไม่
การมีชีวิต (Living State)	“มีชีวิตรอด” หมายถึง ทารกสามารถแสดงอาการของการมีชีวิต เช่น การหายใจ การเต้นของหัวใจ หรือการเคลื่อนไหวอื่น ๆ หลังคลอดออกจากมารดาทั้งตัว	- **อังกฤษ**: ต้องสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ (independent existence) โดยพิจารณาการหายใจและระบบหมุนเวียนโลหิต - **แคนาดา**: “มีชีวิต” พิจารณาจากการทดสอบทางการแพทย์ เช่น การแลกเปลี่ยนออกซิเจนที่ปอด. - **ออสเตรเลีย**: ทารกมีชีวิตทันทีที่เริ่มหายใจด้วยตัวเอง แม้ไม่มีการตัดสายสะดือ
ทารกในครรภ์	ทารกในครรภ์ไม่มีสภาพบุคคลตามกฎหมายแพ่ง ยกเว้นในกรณีสิทธิพิเศษ เช่น การรับมรดก	- **อังกฤษ**: ทารกในครรภ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของมารดา ยังไม่ถือเป็นบุคคล - **แคนาดา**: ทารกในครรภ์หรือระหว่างการคลอดไม่มีสภาพความเป็นมนุษย์ - **สหรัฐอเมริกา**: บางมลรัฐ เช่น นิวยอร์ก ระบุว่าทารกในครรภ์อายุ 24 สัปดาห์ขึ้นไปมีสิทธิได้รับการคุ้มครองคล้ายมนุษย์ แต่ไม่ถือว่าเป็นบุคคล
การหายใจ	การหายใจอิสระของทารกเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาว่าทารกมีชีวิตรอด	- **อังกฤษ**: การหายใจและระบบหมุนเวียนโลหิตต้องทำงานได้เอง - **แคนาดา**: ไม่พิจารณาการหายใจเป็นเกณฑ์เดียว แต่ใช้การทดสอบทางการแพทย์อื่น ๆ เพื่อระบุว่ามีชีวิต - **นิวซีแลนด์**: การหายใจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ หากทารกอยู่ในสภาพ “มีชีวิต” จะถือว่ามีสภาพมนุษย์
การตัดสายสะดือและรก	การตัดสายสะดือและการคลอดรกไม่ใช่สาระสำคัญในการพิจารณาว่าทารกมีชีวิตรอดหรือไม่	- **อังกฤษและแคนาดา**: การตัดสายสะดือหรือคลอดรกไม่ใช่เงื่อนไข สำคัญ - **ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์**: การมีสายสะดือหรือรกไม่ส่งผลต่อการพิจารณาสภาพความเป็นมนุษย์ - **สหรัฐอเมริกา**: การตัดสายสะดือไม่จำเป็นสำหรับการระบุว่าทารกมีชีวิตในกฎหมายบางมลรัฐ

เอกสารอ้างอิง

ปิยะวัฒน์ บุญ-หลง. (2560). การพิจารณาสภาพบุคคลตามกฎหมายไทย: การคลอดและการอยู่รอดเป็นทารก. *จุลนิติ*, 8(1), 55-65.

ศักดา ธนิตกุล. (2563). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับอธิบายพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2555). *กฎหมายแพ่งทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

เสถียร เหล่าแสงทอง. (2561). *สิทธิในชีวิตและสถานะบุคคลตามกฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุดม รัฐอมฤต. (2560). *นิติปรัชญาและสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Alexy, R. (2002). *A Theory of Constitutional Rights*. Oxford: Oxford University Press.

Dixon, A.J. (2021). The evolution of fetal homicide laws in the United States. *American Criminal Law Review*. 58(1), 75-90.

Elliott, C. & Quinn, F. (2022). *Criminal Law (*14th ed.). Harlow: Pearson Education.

Finnis, J. (1995). *Philosophy of Law: The Moral Foundation of Legal Personhood*. Oxford: Oxford University Press.

Fletcher, G.P. (2019). *Rethinking Criminal Law*. Oxford University Press.

Glanville, W. (1983). Legal definitions of life and fetal rights: California jurisprudence. *Current Legal Problems*. 36(1), 105-115.

Gray, A. (2017). The concept of personhood in Australian criminal law. *Australian Journal of Law and Philosophy*, 43(1), 85-95.

Graycar, R. & Morgan, J. (2012). *The Hidden Gender of Law* (2nd ed.). Sydney: Federation Press.

Harman, E. (2009). Creation ethics: The moral and legal status of early fetuses. *Philosophical Perspectives*, 23(1), 45-50.

Harris, J. (1999). The legal definition of life in New Zealand criminal law. *Kennedy Institute of Ethics Journal*, 9(4), 340-350.

Harvard Law Review. (2022). Legal personhood and vital statistics: Delaware case studies. *Harvard Law Review*. 135(1), 110-120.

Herring, J. (2020). *Criminal Law: Text, Cases, and Materials* (9th ed.). Oxford: Oxford University Press.

Hogg, P.W. (2020). *Constitutional Law of Canada* (5th ed.). Toronto: Thomson Reuters.

Lafave, W.R. (2017). *Substantive Criminal Law* (3rd ed.). St. Paul: West Academic.

Mackenzie, C. & Stoljar, N. (Eds.). (2000). *Relational Autonomy: Feminist Perspectives on Autonomy, Agency, and the Social Self*. Oxford: Oxford University Press.

Ormerod, D. & Laird, K. (2018). *Smith and Hogan's Essentials of Criminal Law* (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press.

Smith, R.J. (2018). *Criminal Law in the United States* (4th ed.). New York: Wolters Kluwer.